

Sygn. akt VIII C 219/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Bielecka-Gąszcz

Protokolant: staż. Katarzyna Górniak

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2021 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K. (1)

przeciwko E. A.

o zapłatę 8.976,70 zł

1. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3.783,60 zł (trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt trzy złote i sześćdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;
2. umarza postępowanie w sprawie w zakresie roszczenia o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 2.000 zł (dwa tysiące złotych);
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
4. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 36,75 zł (trzydzieści sześć złotych i siedemdziesiąt pięć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VIII C 219/20

UZASADNIENIE

W dniu 3 marca 2020 roku powódka J. K. (1), reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, wytoczyła przeciwko pozwanemu E. A. powództwo o zasądzenie kwoty 8.976,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Ponadto wniosła o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu podniosła, że jak wynika z postanowienia z dnia 21 grudnia 2017 roku wydanego w sprawie III Ns 1217/19 pozwany jest jedynym spadkobiercą J. K. (2) zmarłego dnia 27 maja 2009 roku. Powódka jest siostrą zmarłego i poniosła wszystkie koszty pochówku brata, którym pozwany nie był zainteresowany. Koszty te wyrażające się sumą 12.976,70 zł obejmowały: trumnę i przygotowanie pogrzebu 4.076,70 zł, opłatę za grób 400 zł, koszt pomnika 5.500 zł koszty obrządku katolickiego oraz miejsca na cmentarzu 3.000 zł. Jednocześnie powódka otrzymała zasiłek pogrzebowy w kwocie 4.000 zł. W konsekwencji pozwany, odpowiedzialny za długi spadkowe, a więc i koszty pogrzebu, pozostaje dłużny w zakresie kwoty 8.976,70 zł. Pomimo wezwania do zapłaty pozwany nie spełnił świadczenia. **(pozew k. 5-6)**

W odpowiedzi na pozew pozwany, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że z treści

pozewu oraz faktury za nagrobek nie wynika, z jakiego materiału nagrobek ten został wykonany, czy jest pojedynczy czy podwójny, poziomy czy też z pionową tablicą i jak zostały wykonane litery, nie sposób zatem ustalić, czy odpowiada on zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Faktura została przy tym wystawiona na S. K., w konsekwencji w zakresie kwoty 5.500 zł powódka nie jest czynnie legitymowana do udziału w sprawie. Także odnośnie zakupionej trumny brak jest informacji pozwalających ustalić, czy odpowiadała ona zwyczajom miejscowym. Pełnomocnik wskazał ponadto, że powódka nie wyjaśniła, co składa się na jednostkową kwotę 3.000 zł przez co jest ona nieweryfikowalna, ponadto wyjaśnił, że w maju 2009 roku zasiłek pogrzebowy wynosił 6.193,10 zł. **(odpowiedź na pozew k. 58-58v)**

Replikując na powyższe pełnomocnik powódki podtrzymał powództwo w całości. Wyjaśnił, że pozwany może wizualnie ocenić pomnik na cmentarzu i w ten sposób ustalić, czy odpowiada zwyczajom miejscowym. W zakresie trumny wskazał, że jej koszt został udowodniony złożoną fakturą, a powódka po upływie 13 lat od pogrzebu brata nie pamięta, z jakiego materiału trumna została wykonana. **(pismo procesowe k. 73-74)**

W toku procesu pełnomocnicy stron podtrzymali stanowiska w sprawie. Na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2021 roku pełnomocnik powódki cofnął powództwo o kwotę 2.000 zł ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie, wskazując, że wysokość otrzymanego przez powódkę zasiłku mogła wynieść 6.000 zł. **(protokół rozprawy k. 84-86, k. 96-98)**

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka J. K. (1) jest siostrą zmarłego w dniu 27 maja 2009 roku J. K. (2). **(okoliczność bezsporna)**

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2017 roku wydanym w sprawie III Ns 1217/09 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi stwierdził, że spadek po J. K. (2) na podstawie testamentu nabył pasierb E. A. w całości. **(postanowienie k. 10, okoliczności bezsporne)**

Organizacją pochówku po zmarłym zajęła się powódka. J. K. (1) opłaciła koszty pogrzebu, w tym koszt grobu na cmentarzu, zamówiła dla zmarłego garnitur, koszulę, krawat i buty, opłaciła koszty konsolacji na około 45 osób, zamówiła i opłaciła mszę, kupiła trumnę i nagrobek. Większość czynności organizacyjnych powódka wykonała osobiście. Wyłącznie w zakresie zamówienia nagrobku poprosiła o pomoc drugiego brata S. K., instruując go jednocześnie z jakiego materiału (granit) ma on zostać wykonany, że ma być jednoosobowy. S. K., po analizie występujących na rynku ofert, zamówił nagrobek w W., gdzie było najbliżej i najtaniej, a po otrzymaniu pieniędzy od powódki opłacił jego koszt. Tylko z tej przyczyny na wystawionej przez zakład kamieniarski fakturze, jako nabywca widnieje S. K..

Z tytułu zakupu trumny, wieńca i wiązanki, a także przygotowania i transportu zwłok powódka poniosła wydatek w wysokości 4.076,60 zł. Koszt nagrobku to kwota 5.500 zł. Uiszczona przez powódkę opłata za grób wyniosła 400 zł. **(dowód z przesłuchania powódki 00:04:29-00:16:00 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 19 maja 2021 roku, zeznania świadka S. K. 00:07:37-00:16:55 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 23 kwietnia 2021 roku, faktura k. 11, k. 13, pokwitowanie k. 12)**

Z tytułu śmierci brata powódce został wypłacony zasiłek pogrzebowy w wysokości 6.193,10 zł. **(pismo z ZUS k. 90)**

Pozwany nie uczestniczył w organizacji pogrzebu, nie był na nim obecny, nie ponosił jego kosztów. **(dowód z przesłuchania powódki 00:04:29-00:16:00 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 19 maja 2021 roku, dowód z przesłuchania pozwanego 00:17:07-00:21:12 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 19 maja 2021 roku, zeznania świadka S. K. 00:07:37-00:16:55 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 23 kwietnia 2021 roku)**

Pismem z dnia 9 lutego 2018 roku powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 12.976,70 zł tytułem poniesionych kosztów pogrzebu brata. **(wezwanie do zapłaty k. 14-15, potwierdzenie przesyłki k. 16)**

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił bądź jako bezsporny, bądź na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, których prawdziwość ani rzetelność sporządzenia nie budziła wątpliwości Sądu. Podstawę ustalenia stanu faktycznego stanowił także dowód z przesłuchania stron oraz zeznania świadka.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo było zasadne i zasługiwało na uwzględnienie w części.

Na wstępie czynionych w niniejszej sprawie rozważań podnieść należy, że strona powodowa na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2021 roku cofnęła powództwo w zakresie kwoty 2.000 zł wraz ze zrzeczeniem się roszczenia. Uznając, że częściowe cofnięcie powództwa przez powódkę nie jest sprzeczne z prawem ani zasadami współżycia społecznego, nie zmierza również do obejścia prawa (art. 203 § 4 k.p.c.), na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. i art. 203 § 1 k.p.c., Sąd umorzył postępowanie w sprawie w części, w której nastąpiło cofnięcie, orzekając jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

Podstawę prawną roszczenia powódki stanowił przepis art. 922 § 3 k.c., w myśl którego, do długów spadkowych należą koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek oraz obowiązek wykonania zapisów zwykłych i poleceń, jak również inne obowiązki przewidziane w przepisach księgi niniejszej. Poczynione w przytoczonym przepisie odesłanie do zwyczajów przyjętych w danym środowisku oznacza, że obliczenie wysokości tych kosztów musi zostać dokonane przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy. W drugiej kolejności przypomnienia wymaga, że do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swego majątku (art. 1030 k.c.).

Jak powszechnie wskazuje się w doktrynie, pojęcie kosztów pogrzebu spadkodawcy obejmuje wydatki związane z nabyciem miejsca na grób i trumny oraz koszty samej ceremonii pogrzebowej, np. wieńce, kwiaty, czy przewóz zwłok z innego kraju do Polski (por. m.in. K. Osajda (red.), Tom IVA. Kodeks cywilny. Komentarz. Spadki, Warszawa 2019; K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. T II. Komentarz. Art. 450–1088. Przepisy wprowadzające, Wyd. 10, Warszawa 2021). Nie jest wyłączone zaliczenie do kosztów pogrzebu zwyczajowego datku dla duchownego za odprawienie mszy żałobnej i nabożeństwa przy grobie (por. cyt. Komentarz pod red. K. Osajdy). Do kosztów pogrzebu w rozumieniu art. 922 § 3 k.c. zalicza się także wydatek poniesiony na wystawienie spadkodawcy nagrobka, jeżeli uwzględnia to zwyczaj przyjęty w danym środowisku, w tym zwyczaj w zakresie kosztów takiego nagrobka (por. m.in. wyrok SN z dnia 25 lipca 1967 roku, I CR 81/67, OSNCP 1968/3/48; wyrok SN z dnia 3 czerwca 1980 roku, II CR 148/80, OSNCP 1981/2-3/29; uchwała SN z dnia 22 listopada 1988 roku, III CZP 86/88, OSNCP 1989/12/201; wyrok SA w Białymstoku z dnia 14 maja 2004 roku, I ACa 78/14, Legalis; wyrok SA w Gdańsku z dnia 8 lipca 2015 roku, V ACa 126/15, Legalis; E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 9, Warszawa 2019; cyt. Komentarz pod red. K. Osajdy). Do omawianych kosztów włączyć należy również wydatki na poczęstunek osób biorących udział w pogrzebie, jeśli odpowiada to zwyczajom panującym w danym środowisku i wydatek ten dokonywany jest w zakresie tych zwyczajów (por. cyt. Komentarz pod red. P. Machnikowskiego). W orzecznictwie wskazuje się ponadto, że omawianych kosztów może żądać wyłącznie osoba, która je poniosła (por. m.in. wyrok SA w Łodzi z dnia 29 sierpnia 1995 roku, I ACr 440/95, L.). Jeśli osoba, która poniosła koszty pogrzebu, otrzymała na podstawie art. 77–81 ustawy o emeryturach i rentach z funduszy ubezpieczeń społecznych zasiłek pogrzebowy, obowiązek pokrycia kosztów pogrzebu na podstawie art. 922 § 3 k.c. ulega odpowiedniemu pomniejszeniu o kwotę wypłaconego takiej osobie zasiłku.

Na gruncie niniejszej sprawy powódka dochodziła od pozwanego zwrotu kosztów: zakupu trumny i przygotowania do grobu (4.076,70 zł), związanych z opłatą za grób (400 zł), pomnika (5.500 zł), obrządku katolickiego oraz miejsca na cmentarzu (3.000 zł). Pomędzy stronami niesporne było, że to J. K. (1) zajęła się organizacją pochówku brata, w których to czynnościach pozwany nie uczestniczył, ani też nie partycypował w ich finansowaniu. Skoro więc to powódka przyjęła na siebie ciężar wykonania przedmiotowych czynności, to głównie po jej stronie leżała decyzja odnośnie tego, jaką trumnę i nagrobek wybrać, w co ubrać zmarłego, w jaki sposób ma wyglądać ceremonia

pogrzebowa. Oczywiście w realiach art. 922 § 3 k.c. decyzja ta nie była całkowicie swobodna, powódka winna bowiem dążyć do tego, aby planowane przez nią wydatki odpowiadały zwyczajom przyjętym w środowisku zmarłego. Pozwany w złożonych wyjaśnieniach kwestionował fakt pokrycia przez powódkę spornych kosztów, nie wskazując jednak co stanowi podstawę jego stanowiska. Powódka złożyła faktury z tytułu poczynionych wydatków, a także – w zakresie opłaty za grób – stosowne pokwitowanie, które wprost wskazują, jakie koszty, z jakiego tytułu, zostały poniesione. Faktura z firmy pogrzebowej (k. 11) oraz pokwitowanie z parafii zostały przy tym wystawione na powódkę, co stanowi niezbitą dowód tego, iż to ona poniosła koszty ujęte w ich treści. Pewne wątpliwości mógłby budzić koszt nagrobka, albowiem na fakturze wystawionej przez zakład kamieniarski widnieje S. K., nie zaś powódka. Brat powódki w toku składania zeznań wyjaśnił jednak, że wszelkie czynności związane z zamówieniem nagrobka podejmował z ramienia siostry, która wybrała rodzaj nagrobka, materiał, z którego miał zostać wykonany, wreszcie przekazała mu kwotę z przeznaczeniem na pokrycie ceny, co rozwiewa wszystkie wątpliwości w tej kwestii. Istotne w relacji świadka jest stwierdzenie, że przed wyborem zakładu kamieniarskiego dokonał on analizy ofert rynkowych, zwłaszcza pod kątem cen i wybrał zakład z cenami najniższymi. Powyższe pozwala na przyjęcie, iż wybór ten nie był przypadkowy, a kwestia ceny – relewantna z punktu widzenia odpowiedzialności za długi spadkowe na podstawie art. 922 § 3 k.c. – była istotną przesłanką skorzystania z zakładu w W.. Oczywiście jest przy tym, że skoro koszt nagrobka, trumny, wieńca i wiązanki, został udokumentowany stosownymi dokumentami księgowymi to brak jest podstaw do weryfikowania ich ceny. Strony umowy o dzieło – wykonanie nagrobka, trumny, wieńca i wiązanki – ustaliły pomiędzy sobą wartość wykonanego dzieła i została ona udokumentowana stosownymi dokumentami, których prawdziwości pozwany skutecznie nie podważył. Strony umawiając się co do wynagrodzenia za wykonanie dzieła mogły warunki umowy układać swobodnie wedle swego uznania i cena również podlegała wzajemnym ustaleniom, na którą strony umowy się zgodziły. Jednocześnie pozwany nawet nie starał się udowodnić, że trumna/nagrobek zostały wykonane z materiałów, które nie odpowiadały zwyczajom w środowisku zmarłego, to samo można odnieść do wielkości nagrobka, czy jego waloru artystycznego. Pozwany miał przy tym i nadal ma możliwość oceny nagrobka w kontekście tychże zwyczajów, do czego wystarcza sama wizyta na cmentarzu, a jednak oceny takiej nie sformułował. Wprawdzie tożsama ocena odnośnie wyboru trumny jest wykluczona, niemniej jednak w świetle reguł doświadczenia życiowego koszt na poziomie 2.931,80 zł nie może być postrzegany, jako zawyżony. Jednocześnie przekonują w pełni twierdzenia powódki, że z uwagi na upływ czasu zwyczajnie nie pamięta materiału, z jakiego trumna została wykonana. Co istotne pozwany nie powołuje się na konkretne zwyczaje, które w jego mniemaniu winny być brane pod uwagę przez powódkę w momencie organizacji pochówku zmarłego, nie podaje przykładowo, jaka trumna, z jakiego materiału, w jego ocenie byłaby właściwa. Sam zaś fakt postawienia nagrobka należy uznać, za ogólny, powszechny zwyczaj, zwłaszcza w dużych miastach jak Ł.. Oczywiście pozwany ze swojej strony może wychodzić z subiektywnego założenia, że ojczym winien zostać pochowany bez nagrobka, czy też bez konsolacji, założenie to w świetle art. 922 § 3 k.p.c. nie stanowi jednak wyznacznika dla oceny żądania powódki. Sam koszt nagrobka (5.500 zł), trumny (2.931,80 zł) oraz wieńca i wiązanki (257,50 zł + 128,40 zł), nie jawi się przy tym, jako wygórowany, ani również niewiarygodny w świetle zasad wiedzy życiowej. Powtórzenia wymaga, że pozwany nie pojawił się na pogrzebie, nie był zainteresowany jego organizacją, ani kosztami, co osłabia moc wysuniętych przez niego post factum zarzutów odnośnie kosztów organizacji pogrzebu. To powódka przyjęła na siebie obowiązek właściwego pochowania brata, nie dziwi zatem, że dokonywała ona poszczególnych wyborów przez pryzmat swoich poglądów na temat tego, jak organizacja ta winna przebiegać. Jednocześnie pozwany poza ogólnikowymi twierdzeniami i zarzutami nie zaoferował jakichkolwiek dowodów (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), które pozwoliłyby na wysnucie choćby przypuszczenia, że koszty nagrobka, trumny, wieńca i wiązanki, przygotowania i transportu zwłok, a także grobu, nie odpowiadały kosztom zwyczajowo przyjętym w środowisku zmarłego. Zarzuty pozwanego nie poddają się żadnej merytorycznej ocenie, cechuje je duża ogólnikowość oraz praktycznie brak argumentacji.

W ocenie Sądu w sprawie nie zostały natomiast wykazane koszty obrządku katolickiego oraz miejsca na cmentarzu, nie wynikają one bowiem ani z dokumentów przedłożonych przez powódkę, ani też z jej wyjaśnień, czy też zeznań świadka.

Reasumując Sąd przyjął, że powódka udowodniła koszt pochówku brata w wysokości 9.976,70 zł. Uwzględniając wypłacony powódce zasilek pogrzebowy – 6.193,10 zł, zadłużenie pozwanego z tytułu długu spadkowego pod postacią kosztów pogrzebu wyraża się kwotą 3.783,60 zł, którą Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki z ustawowymi

odsetkami za opóźnienie od dnia 20 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty. Żądanie przewyższające tę kwotę, jako nieudowodnione, podlegało oddaleniu.

Podkreślić należy, że strona powodowa miała prawo, oprócz żądania należności głównej, żądać za czas opóźnienia odsetek w umówionej wysokości, jako że przepis art. 481 k.c. obciąża dłużnika obowiązkiem zapłaty odsetek bez względu na przyczyny uchybienia terminu płatności sumy głównej. Sam fakt opóźnienia przesądza, że wierzycielowi należą się odsetki. Dłużnik jest zobowiązany uiścić je, choćby nie dopuścił się zwłoki w rozumieniu art. 476 k.c., a zatem nawet w przypadku gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności i choćby wierzyciel nie doznał szkody. Odpowiedzialność dłużnika za ustawowe odsetki w terminie płatności ma zatem charakter obiektywny. Do jej powstania jedynym warunkiem niezbędnym jest powstanie opóźnienia w terminie płatności. Zgodnie z treścią § 2 art. 481 k.c. jeżeli strony nie umówiły się co do wysokości odsetek z tytułu opóźnienia lub też wysokość ta nie wynika ze szczególnego przepisu, to wówczas wierzycielowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. W niniejszej sprawie odpis pozwu został doręczony pozwanemu w dniu 19 stycznia 2021 roku, w konsekwencji odsetki od należnego powódce świadczenia Sąd zasądził od dnia 20 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty.

O kosztach procesu rozstrzygnięto w oparciu o art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. Strona powodowa wygrała sprawę w 42% i dlatego w takim stopniu należy się jej zwrot kosztów procesu.

Koszty poniesione przez powódkę wyniosły łącznie 2.573,22 zł i obejmowały: opłatę sądową od pozwu – 500 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej – 1.800 zł, a także koszty komornicze związane z doręczeniem pozwanemu odpisu pozwu – łącznie 256,22 zł.

Z kolei koszty poniesione przez pozwanego wyniosły łącznie 1.800 zł i obejmowały wyłącznie koszty zastępstwa prawnego w stawce minimalnej.

Całość poniesionych przez strony kosztów procesu wyniosła zatem 4.373,22 zł.

Powódka wygrała spór w 42%, a przegrała w 58%, winna zatem ponieść z tytułu kosztów procesu kwotę 2.536,47 zł (58% kwoty ogólnej), a pozwany 1.836,75 zł (42% kwoty ogólnej).

Mając na uwadze powyższe należało zasądzić od pozwanego na rzecz powódki kwotę 36,75 zł, stanowiącą różnicę pomiędzy kosztami faktycznie poniesionymi a kosztami, które strona powodowa powinna ponieść.

Z tych względów, orzeczono jak w sentencji.